

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa: **Mgr. M. S.** bývajúceho v B., proti odporcom: **1/ Krajskému súdu v Trnave**, so sídlom v Trnave, Vajanského 2, **2/ Okresnému súdu Trnava**, so sídlom v Trnave, Hlavná 49, **o určenie, že k skončeniu štátnozamestnaneckého pomeru na základe zákona nedošlo a o určenie, že štátnozamestnanecký pomer ďalej trvá**, vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 8 C 114/2011, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Trnave z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 9 NcC 89/2011 takto

r o z h o d o l :

1. Sudcovia Krajského súdu v Trnave JUDr. K. B., Mgr. F. B., JUDr. T. B., JUDr. Ľ. B. ml., Mgr. D. Č., JUDr. R. F., JUDr. B. H., JUDr. S. H., JUDr. I. I. JUDr. Ľ. J., JUDr. A. J., JUDr. M. J., JUDr. J. K., JUDr. P. L., Mgr. Jo. M., JUDr. P. P., JUDr. P. S., JUDr. K. S., JUDr. V. T. **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 9 NcC 89/2011.

2. Sudcovia Krajského súdu v Trnave JUDr. E. B., JUDr. A. D., JUDr. I. J., JUDr. M. K., JUDr. M. K., JUDr. A. M., JUDr. Ľ. S., JUDr. L. S., JUDr. D. Š. **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 9 NcC 89/2011

O d ô v o d n e n i e

V konaní sp. zn. 8 C 114/2011 Okresného súdu Trnava oznámila sudkyňa JUDr. B. Ľ., že sú u nej dané dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci (§14 ods.1 O.s.p. a § 15 O.s.p.). Tieto spočívajú v jej priateľskom vzťahu k navrhovateľovi (Mgr. M. S.).

Predseda Krajského súdu v Trnave, ktorému bola vec predložená na rozhodnutie o vylúčení (nevyhlúčení) sudcov Okresného súdu Trnava, ju predložil Najvyššiemu súdu

Slovenskej republiky na rozhodnutie o vylúčení (nevyhlúčení) sudcov Krajského súdu v Trnave. Poukázal na to, že námietku zaujatosti uplatnili všetci sudcovia tohto súdu. Táto bola uplatnená prevažne z dôvodu kolegiálneho, priateľského a neformálneho vzťahu k navrhovateľovi, ktorý bol na tomto súde najskôr VSÚ, potom justičným čakatelom, a aj hovorcem Krajského súdu v Trnave, a tiež vzhľadom na to že odporcom je ich služobný úrad.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trnave (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámení sudcov tohto krajského súdu (§ 15 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu vecí, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska vylúčenia sudcu je právne významným vzťah sudcu buď k prejednávanej veci (o ktorý ide v prípade konkrétneho záujmu sudcu na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci), alebo k účastníkom konania (ide oň napríklad v prípade rodinného alebo priateľského vzťahu sudcu k účastníkovi konania), alebo k zástupcovi účastníka konania. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu vecí, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) súčasne na druhej strane zahŕňa aj právo na to, aby právna vec účastníka konania nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci musí rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania, ktorý zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho prejednávania a rozhodovania.

Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zameraní hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadržal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna

nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednáwanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúca je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESĽP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označených sudcov Krajského súdu v Trnave o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Sudcovia Krajského súdu v Trnave uvedení vo výroku 1/, vo vyjadreniach k námietke zaujatosti svoj pomer k navrhovateľovi bližšie špecifikovali ako dlhodobý priateľský (blízky), majúci takú intenzitu, že presahuje rámec bežnej kolegiality pri plnení pracovných povinností a zasahuje aj do ich súkromného života (pravidelné priateľské (kamarátske) stretnutia i za účasti ostatných rodinných príslušníkov, spoločné trávenie času, rôznych pobytov a dovolení). Iba uvedené okolnosti totiž zakladajú pochybnosť o nezaujatosti sudcov pre ich pomer k účastníkovi konania tak zo subjektívneho hľadiska, ako aj z hľadiska objektívneho, a len tieto sú spôsobilé naplniť zákonné predpoklady pre vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania vecí z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p..

Predseda Krajského súdu v Trnave, JUDr. A. J. je ako jeho štatutárny zástupca pre vzťah k odporcovi 1/ v tomto konaní automaticky vylúčený. Judikatúra sa ustálila v názore, že sudcov pomer k veci môže vyplývať predovšetkým z priameho právneho záujmu sudcu na prejednávanej veci. Nepochybne je tomu tak v prípade, ak je sudca sám účastníkom (zástupcom účastníka) konania, bez ohľadu na ktorej procesnej strane,

V prípade ostatných sudcov Krajského súdu v Trnave (výrok 2/), ktorí vo svojich písomných vyjadreniach poukázali na (len) kolegiálny či bližšie neurčený osobný vzťah k navrhovateľovi a zo vzťahu takejto povahy vyvodzovali buď existenciu, ale i neexistenciu dôvodu vylučujúceho ich z prejednávania a rozhodovania vecí, vzal Najvyšší súd Slovenskej republiky na zreteľ, že vo všeobecnosti sú vzájomné vzťahy sudcov založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak rámec ich vzájomných vzťahov neprekročí tomu zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o ich nezaujatosti. Iba samotná skutočnosť, že navrhovateľka osobne poznajú, nemôže byť bez ďalšieho dôvodom pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí, lebo sama osebe ešte nesvedčí o existencii vzťahu

relevantného z hľadiska § 14 O.s.p. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného - priateľského vzťahu, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda išlo by o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Len tá skutočnosť, že určitá vec sa týka sudcu, ku ktorému majú iní sudcovia kolegiálny vzťah, nemôže založiť pomer predpokladaný ustanovením § 14 ods. 1 O.s.p..

Niektorí sudcovia svoju zaujatosť vyvodzovali aj zo skutočnosti, že odporca 1/, 2/ je služobným úradom na ktorom vykonávajú (vykonávali) funkciu sudcu. Najvyšší súd Slovenskej republiky v tejto súvislosti poukazuje na to, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák.č. 385/2000 Z.z. v znení zmien a doplnkov a je povinný prejednať a rozhodnúť všetky veci, ktoré mu boli pridelené v súlade s platným rozvrhom práce súdu. Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov. Vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci na základe jeho vzťahu k účastníkom konania predpokladá vzťah sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho). Je potrebné dôsledne rozlišovať medzi súdom (proti ktorému návrh smeruje) a sudcom (ktorý na tomto súde vykonáva súdnictvo) a mať pri tom na zreteli, že ich vzájomný vzťah nie je vzťahom zamestnaneckým alebo služobným. Vymenovaním za sudcu vzniká a zánikom funkcie sudcu zaniká osobitný vzťah sudcu k štátu, z ktorého vyplývajú vzájomné práva a povinnosti sudcu a štátu; za štát v týchto vzťahoch nekoná súd, na ktorom sudca vykonáva súdnictvo – viď § 25 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Len sama skutočnosť, že sudca vykonáva svoju činnosť na služobnom úrade, ktorý je vo veci označený ako odporca, nemôže bez ďalšieho aj vzhľadom na objektívne hľadisko vyvolať pochybnosti o jeho nezaujatosti.

Najvyšší súd Slovenskej republiky svoje rozhodnutie o oznámeniach sudcov Krajského súdu v Trnave uvedených vo výroku 2/, založil na vzájomnej korelácii a vyvažovaní oboch relevantných hľadísk teórie zdania (tak subjektívneho, ako aj objektívneho hľadiska) a v súlade s vyššie uvedeným výkladom dospel k záveru, že v prípade týchto sudcov nemožno mať objektívne pochybnosti o ich nezaujatosti, ktoré by boli

relevantné v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. Z tohto dôvodu rozhodol tak, že označení sudcovia nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto o sudcoch Krajského súdu v Trnave rozhodol tak ako je uvedené vo výrokoch 1/ a 2/ tohto rozhodnutia.

O sudcovi Krajského súdu v Trnave V. V., ktorý je toho času práceneschopný, Najvyšší súd Slovenskej republiky nerozhodoval.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 7. novembra 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť:
Hrčková Marta